Nieuws van Toen en Nu / 24

Toen roken nog gezond was

Onlangs sloot de staatssecretaris van Volksgezondheid een Nationaal Preventieakkoord dat o.a. roken moet tegengaan. Nog niet zo heel lang geleden was bij kinderen het verzamelen van sigarenbandjes populair en mocht je in treinen, vliegtuigen en klaslokalen gewoon roken. In veel huizen stond een beker met sigaretten op de salontafel als teken van gastvrijheid. Hoezo roken ongezond?

Het sparen van sigarenbandjes was populair

'Een tevreden roker is geen onruststoker', was jarenlang de slogan van de tabaksfabrikanten. Roken was 'stoer'. Vader, lurkend aan z'n pijpje bij de kolenhaard. Het was een toonbeeld van rust en gezelligheid. Roken was toen vooral een mannen-'dingetje'. Er werden zelfs rookwedstrijden georganiseerd.

Tot 6 november 1592 was tabak voor Europeanen een onbekend fenomeen. Op die dag stuurde Columbus, die na een avontuurlijke reis bij de Bahama's voor anker ging, twee van zijn mensen op verkenning uit. Rodrigo de Jerez en Luis de Torres gingen aan wal en kwamen even later met een verbazingwekkend verhaal terug. Ze hadden 'inboorlingen' gezien die aan in brand gestoken bladeren zogen en daar kennelijk plezier aan beleefden.

Niet veel later werd tabak in Europa geïntroduceerd. In het begin was het goedje schreeuwend duur. Roken was alleen voor heren in de hogere kringen weggelegd. Die verhuisden na de maaltijd naar de speciaal daarvoor ingerichte rooksalon. Al gauw ontdekte ook het 'gewone volk' de geneugten van tabak. Alle gelagkamers stonden blauw van de rook. Slecht voor de gezondheid? Integendeel, artsen schreven roken voor als middel tegen verkoudheid, reuma, koorts, slangenbeten, zweren en – jawel - geslachtsziekten.

Vond men roken dan helemaal niet gevaarlijk? Langs het Wereldtijdpad lezen we dat in 1881 in Holten de volgende maatregel van kracht werd: 'Pijprokers mogen alleen op straat roken wanneer hun pijpje met een dopje is afgedekt.' Dat moest het brandgevaar inperken. Een halve eeuw daarvoor waren bij de grote dorpsbrand nog meer dan vijftig woningen in vlammen opgegaan. De schrik zat er nog goed in. Onder het motto 'dat nooit weer' bepaalde de gemeente in 1881 ook dat voortaan alleen nog huizen met dakpannen of leien gebouwd mochten worden. Beter laat dan nooit…

De tijden zijn veranderd. Wie nu het roken (nog) niet kan laten, treft op rookwaren alarmerende waarschuwingen en foto's die een afschrikwekkende werking beogen. Ze zijn wellicht de voorbode voor een algeheel rookverbod. In Bhutan is de verkoop van tabak nu al verboden. Of het zal helpen? Het verbod op de productie en verkoop van alcohol in de VS – de 'drooglegging' - in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw heeft vooral criminelen voordeel opgeleverd. Nu al worden in ons land regelmatig clandestiene sigarettenfabriekjes opgerold. De staatssecretaris wacht nog een zware taak…

Floor Looy / december 2018